

Paul VIȘAN

Veronica VIȘAN

Florin COJANU

Coordonatori colectie:

Prof.univ.dr. Ligia RUSU

Conf.univ.dr. Germina COSMA

Comitetul științific:

Klara Branzaniuc, Universitatea de Medicină Târgu-Mureș, România

Mirkov Dragan, University of Belgrade, Faculty of Sport and Physical Education, Serbia

Marian Dragomir, Universitatea din Craiova, Facultatea de Educație Fizică și Sport, Craiova, România

Paula Drosescu, Universitatea A.I. Cuza, Facultatea de Educație Fizică și Sport, Iași, România

Luminita Georgescu, Universitatea din Pitești, Facultatea de Științe, Kinetoterapie și Motricitate specială

Anca Ionescu, Universitatea de Medicină și Farmacie Carol Davila, București, România

Irene Kamberidou, National & Kapodistrian University of Athens, Greece

Taina Avramescu, Universitatea din Craiova, Facultatea de Educație Fizică și Sport, Craiova, România

Misiunea noastră este să producem și să furnizăm publicații inovative, bazate pe informații recente, în toate ariile de interes ale motricității umane. Astfel, colecția Motricitate Umană își propune să pună la dispoziția publicului interesat o serie de titluri de carte privind activitățile motrice de performanță, studii privind rolul activității fizice în îmbunătățirea calității vieții, aplicarea exercitiului fizic în scop profilactic și terapeutic prin programe kinetice în diverse patologii, bazele anatomice, biomecanice și evaluarea funcțională a exercitiului fizic.

Colecția reunește o diversitate de publicații, incluzând cărți de interes general și publicații științifice de înaltă ținută – studii, prezentarea unor proiecte de cercetare, teze de doctorat, antologii, atlase, etc.

Membrii comitetului științific pot trimite propunerile de publicare și altor specialiști din domeniu.

Propunerile pentru publicare se vor adresa comitetului științific:
colectia_motricitate_umana@yahoo.com

Paul VIȘAN

Florin COJANU

Veronica VIȘAN

**REPERE EDUCATIONALE
PRIVIND EDUCAREA
PSIHOMOTRICITĂȚII LA COPII**

**EDITURA UNIVERSITARIA
Craiova, 2025**

Referenți științifici:
Prof.univ.dr. Vladimir POTOP
Conf.univ.dr. Daniela Corina POPESCU

Copyright © 2025 Editura Universitaria
Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
VIȘAN, PAUL

Repere educaționale privind educarea psihomotricității la copii / Paul Vișan, Florin Cojanu, Veronica Vișan. - Craiova : Universitaria, 2025
ISBN 978-606-14-2133-6

I. Cojanu, Florin
II. Vișan, Veronica

37

© 2025 by Editura Universitaria

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețelele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

INTRODUCERE

Educația fizică, ca o componentă a educației generale, contribuie la formarea și dezvoltarea **personalității copilului în planul motricității**; stimularea activității intelectuale și a unor procese afective; dezvoltarea unor relații de grup; **dinamizarea unor procese psihice**; formarea unor deprinderi și calități în procesul muncii; dezvoltarea organelor, funcțiilor, aparatelor organismului; îmbunătățirea unor aspecte particulare care apar în activitatea unor organe, aparate, procese, ca efect al practicării exercițiului fizic: simțul mingii, simțul ritmului, al alunecării, vedere periferică, gândire tactică, memorie motrică, senzații kinestezice etc..

Educația fizică, parte a educației generale, urmărește realizarea unor obiective derivate din idealul educațional formulat la un moment dat de societatea pentru care sunt pregătiți subiecții ce iau parte la acest gen de activitate. Influența educației fizice se manifestă în relație cu cea exercitată de educația morală, estetică, intelectuală. Astfel, prin activitatea de educație fizică se exercită o serie de influențe specifice, dar și unele cu caracter mai general, care vizează realizarea unor obiective educaționale generale.

a. Referiri definitorii asupra înțelesurilor cuvintelor cheie

„Motricitatea exprimă o caracteristică globală, cuprinzând ansamblul de procese și mecanisme prin care corpul uman sau segmentele sale se deplasează, detașându-se față de un substrat, prin contracții fizice sau dinamice sau își mențin o anumită postură prin contracții tonice sau statice”(Dragnea, A., Bota, A., 1999, p. 41).

Se poate spune că ceea ce diferențiază indivizii între ei, ceea ce face ca să putem spune despre un individ că este adaptabil sau nu la situațiile complexe sau variate ale mediului, este capacitatea motrică.

„Capacitatea motrică se referă la ansamblul posibilităților naturale și dobândite prin care se pot realiza eforturi variate ca structură și dozare” (Nicu, A., coord., 1974, p. 149). Capacitatea motrică este considerată a fi rezultatul interacțiunii componentelor stabile cum ar fi pe de o parte, aptitudinile, calitățile motrice, deprinderile, cunoștințele, experiența și pe de altă parte, a componentelor de stare reprezentate prin motivație și stări emoționale.

Există mai multe înțelesuri și definiții date termenului, deoarece sfera sa se restrânge sau se lărgeste prin introducerea sau neincluderea acestora, pe lângă factorii biologici ai proceselor psihice. Capacitatea motrică evoluează după o curbă ascendentă, se lărgeste și se restructurează prin maturizarea, instruirea și educarea elevilor/sportivilor. (Dragnea, A., Bota, A., 1999, p. 44)

Repere educaționale privind educarea psihomotricității la copii

„Capacitatea motrică reprezintă un complex de manifestări preponderent motrice (priceperi și deprinderi), condiționat de nivelul de dezvoltare a calităților motrice, indici morfo-funcționali, procese psihice (cognitive, afective, motivaționale) și procesele biochimice metabolice, toate însumate, corelate și reciproc condiționate, având ca rezultat efectuarea eficientă a acțiunilor și actelor solicitate de condițiile specifice în care se practică activitățile motrice” (Dragnea, A., Bota, A., 1999, p. 41).

Văzută dintr-o anumită perspectivă **strategia** înseamnă arta de a folosi toate mijloacele disponibile în vederea asigurării succesului într-o activitate. (< fr. *stratégie*). Sursa - <http://dexonline.ro/definitie/strategii> - accesat la data de 12.09.2024. Strategie didactică înseamnă „un sistem coerent de metode, materiale didactice, mijloace, consolidate de o seamă de principii, reguli, stiluri de predare/învățare și forme de organizare a activității îmbinate în mod fericit în vederea realizării depline a unor obiective operaționale bine precizate” (Colibaba, Evuleț, D., 2007, p. 137) sau „un mod de combinare a metodologiei didactice și mijloacelor de învățământ prin care se asigură selecția, organizarea și desfășurarea unei secvențe de instruire”, Cerghit, I., (1997), (citată de Sacară, L., Dămian, I., Macarie, G.F., Tebeanu, A.V., 2006, p. 85). Strategia mai poate să însemne și un mod de programare a activității de predare-învățare în condiții de maximă eficiență. În funcție de strategia aleasă, coordonatorul procesului educațional caută și asociază acele operații (analiza, comparația, asocierea, analogia, interpretarea, generalizarea, abstractizarea, etc.) pentru a ajunge la achizițiile dorite (cunoștințe, priceperi, deprinderi, comportamente, atitudini).

În contextul viziunii strategice, **optimizarea** poate fi înțeleasă și privită ca un ansamblu de acțiuni de cercetare destinate găsirii unor soluții eficiente de acționare în practică. **Psihomotricitate** - integrare a funcțiilor motrice cu cele psihice, ca efect al educației și al dezvoltării sistemului nervos. (fr. *psychomotricité*). - Sursa - <http://dexonline.ro/definitie/psihomotricitate> - accesat la data de 12.09.2024. „Motricitatea umană este un fenomen unic, de la activitatea reflexă la comunicarea gestuală.

În viziunea autorilor unei lucrări de referință în literatura de specialitate, din țara noastră (Nicu, A., 2002, pp. 95-96), capacitatea psihomotrică:

- a). se referă la gradul de dezvoltare a calităților motrice și a funcției complexe de coordonare a comportamentului;
- b). presupune participarea diferitelor procese și funcții care:
 - asigură recepția informațiilor;
 - susține execuția adecvată a actului de răspuns motric;

Repere educaționale privind educarea psihomotricității la copii

c). cuprinde chinestezia, ideomotricitatea, coordonările senziomotorii, reacțiile motrice, memoria motrică, etc.;

d). se bazează pe calități motrice ca viteză, forță, îndemânare, rezistență.

Din rațiuni mai mult didactice această entitate este clasificată în raport de o serie de factori sau componente, rezultând astfel dihotomia nelocomotor - locomotor, iar pentru cel locomotor, mai ales, dar nu numai, apare strict necesară diferențierea între motricitatea fină, denumită și acceptată convențional ca -psihomotricitate- și motricitatea, mai mult sau mai puțin, „grosieră, denumită, în timp, **calități fizice sau calități motrice**, iar mai nou, avem în vedere **capacități motrice**”.

Din această perspectivă psihomotricitatea este considerată un „**ansamblu de funcții motrice considerate sub unghiul relațiilor sale ca activitatea cerebrală, în particular cu psihismul**” (Ardelean, T., 2006, p. 48). Problematika psihomotricității normale este parte a psihologiei dezvoltării copilului, care vizează în succesiune și interacțiune „dezvoltarea psihomotorie, intelectuală, socio-afectivă” (Tourrette, C., Guidetti, M., 1998, p. 224). „În viziunea sistemică psihicul și motricul nu sunt două categorii distincte supuse, unul gândirii și celălalt mecanismelor fizice și fiziologice, ci dimpotrivă, sunt expresia bipolară a unui singur proces, acela al adaptării eficiente, suple la condițiile externe” (Dragnea, A., Bota, A., 1999, p. 121).

Interdisciplinaritatea – este o viziune ce răspunde unor probleme de interes major, reunind specialiști, cercetători din cele mai diverse domenii, angajați într-un efort continuu pentru a dezvolta limitele cunoașterii umane. Abordarea interdisciplinară este atât de importantă, încât a fost inclusă în direcțiile prioritare ale UNESCO. Este o inițiativă majoră, la care participă cercetători din cele mai diverse specializări, în ideea dezvoltării cunoașterii umane. În concepția lui Guy Michand, (1970), interdisciplinaritatea se definește ca fiind „*interacțiunea dintre două sau mai multe discipline*”, care poate fi o simplă comunicare de idei, sau o integrare a terminologiei, metodelor organizării cercetării. Astăzi asistăm la o adevărată integrare, activitățile sportive numărându-se printre disciplinele care utilizează „ajutorul” multor specialități (biomecanică, fiziologie, psihologie, statistică, fizică, sociologie, management, administrație, drept, ș.a.). Activitățile interdisciplinare au pronunțate valențe formative. Ele contribuie la dezvoltarea intelectuală, socială, emoțională, fizică și estetică a copilului, cultivă încrederea în forțele proprii și spiritul de competiție. Între aceste activități, un loc aparte îl ocupă jocul didactic, cea mai sigură cale de acces spre sufletul copilului, spre minunata lui lume de gânduri și vise. Pentru copil, aproape orice activitate este joc.

Jocul didactic interdisciplinar este o activitate în care se îmbină sarcini didactice din domenii de cunoaștere diverse, într-o structură unitară,

Repere educaționale privind educarea psihomotricității la copii

axată pe învățare. El imprimă activității didactice un caracter dinamic și atrăgător, induce o stare de bucurie și de destindere care previne monotonia și oboseala și fortifică energiile intelectuale și fizice ale elevilor (C., Cucuș, 1996, pp. 77-79).

Punând elevii să relaționeze între ei, jocul de rol îi activează din punct de vedere cognitiv, afectiv și motric-emoțional, iar interacțiunile dintre participanți dezvoltă autocontrolul eficient al conduitelor, comportamentelor și achizițiilor (C., Cucuș, 1996, p. 84). Din experiența profesională acumulată în domeniul de activitate de predare a educației fizice în școală, consider că, jocul didactic interdisciplinar este o activitate în care se îmbină sarcini didactice din domenii de cunoaștere diverse, de obicei două-trei domenii, într-o structură unitară, axată pe învățare, în condiții agreabile, relaxante, fără conștientizarea de către copii a efortului fizic și intelectual depus. Jocul astfel utilizat imprimă activității didactice un caracter dinamic și atrăgător, induce o stare de bucurie și de destindere care previne monotonia și oboseala și fortifică energiile intelectuale și fizice ale elevilor.

b. Scurte aprecieri privind reflectarea problematicii sugerate de tema tezei în literatura de specialitate

Aria curriculară Educație fizică și sport prevede ca disciplină de învățământ, educația fizică, căreia îi sunt alocate în planurile de învățământ în vigoare 2-3 ore. Această plajă orară presupune că pentru toate clasele ciclului primar, două ore de educație fizică pe săptămână sunt obligatorii, iar ce-a de-a treia se include în funcție de opțiunea elevilor, profesorului sau tradiția și dotarea școlii.

În concordanță cu aceste prevederi, **programele de educație fizică** aprobate de către M E C în 2003, reflectă ideile fundamentale și măsurile organizatorice care stau la baza **reformării învățământului obligatoriu** din România. Conform autorilor, Dragomir, P., Scarlat, E., (2004, pp. 16-17), aceste idei sunt exprimate astfel:

- scăderea vârstei de intrare a copiilor în clasa I;
- centrarea procesului didactic pe înzestrarea copiilor cu atitudini, cunoștințe și capacități, stabilite prin obiectivele cadru pentru întreg ciclul și prin obiectivele de referință precizate pentru fiecare din clasele acestuia;
- înțelegerea conținuturilor ca mijloace care conduc la realizarea unor obiective de referință precis structurate și nu ca scop al învățării;
- esențializarea conținuturilor și raportarea volumului acestora la numărul minim de ore prevăzute în planurile de învățământ;
- orientarea procesului didactic pe activități de învățare în care componenta acțională (practică) a elevilor să fie predominantă;

Repere educaționale privind educarea psihomotricității la copii

- adaptabilitatea la diversitatea de condiții în care se realizează predarea educației fizice, astfel în cât obiectivele de referință să fie realizate indiferent de condițiile de înzestrare tehnico-materială;

- oferirea posibilității cadrelor didactice și elevilor de a opta pentru abordarea unor categorii de conținuturi alternative, corespunzător unor interese individuale sau de grup în concordanță cu tradițiile locale.

Funcțiile educației fizice sunt principala destinație a influențelor educației fizice asupra comportamentului copiilor și dezvoltării psihomotrice, iar acestea sunt: funcția de perfecționare a dezvoltării fizice armonioase, funcția dezvoltării capacității motrice, funcția igienică, funcția educativă, funcția culturală, funcția recreativă, funcția de emulație.

Funcția principală a educației fizice și sportului este de a **optimiza sănătatea elevilor**, folosind mijloace, metode și tehnologii diferențiate, astfel încât de efectele acestor activități să beneficieze toți elevii, indiferent de nivelul aptitudinilor sau al capacităților de mișcare.

Obiectivele generale ale educației fizice și sportului în învățământul preuniversitar

În învățământul preuniversitar, educația fizică și sportul figurează atât ca activități curriculare, cât și ca activități extra curriculare. Ca activități curriculare, pe lângă trunchiul comun, activitățile de educație fizică și sport pot fi incluse în curriculum la decizia școlii, ca discipline opționale.

Obiectivele generale ale educației fizice și sportului, așa cum sunt acestea conturate în Ordinul MECS nr. 3462/2014, cap.1., sunt următoarele:

- a) menținerea stării optime de sănătate;
- b) favorizarea proceselor de creștere și de dezvoltare fizică armonioasă;
- c) dezvoltarea capacității de mișcare, prin formarea deprinderilor motrice și prin optimizarea calităților motrice;
- d) dezvoltarea echilibrată a laturilor personalității: cognitivă, afectivă și volitivă;
- e) formarea obișnuinței de practicare sistematică a exercițiilor fizice;
- f) formarea capacității de integrare și acționare în grup;
- g) însușirea cunoștințelor de baza proprii domeniului educației fizice și sportului.

Finalitățile educației fizice școlare pentru ciclul primar sunt subordonate celor generale și asigură continuitatea procesului de dezvoltare a elevilor realizat la ciclul preșcolar. În concepția autorilor de specialitate (Rață, Gl., Constantinescu, E., 2004, pp. 9-13), finalitățile lecției de educație fizică la ciclul primar constau în:

- realizarea unor indici superiori ai dezvoltării fizice;
- realizarea unei funcționalități corecte a principalelor aparate și sisteme ale organismului;

Repere educaționale privind educarea psihomotricității la copii

- realizarea unor indici superiori ai nivelului dezvoltării aptitudinilor psihomotrice: viteză, forță, rezistență, coordonare;
- însușirea unui sistem larg de deprinderi și priceperi motrice de bază și utilitar-aplicative;
- formarea unui sistem de deprinderi și priceperi specifice unor ramuri de sport.

Formele de organizare curriculară a activităților de educație fizică și sport în învățământul preuniversitar sunt următoarele, (Ordinul MECS 3462/2012, cap. 2):

a) în învățământul preșcolar:

- activitatea de educație fizică și sport cu grupa;

b) în învățământul primar și gimnazial

- lecția de educație fizică și sport;

- lecția de pregătire sportivă practică, la clasele vocaționale cu program sportiv;

În vederea organizării curriculare a activităților de educație fizică și sport în învățământul preuniversitar trebuie respectate următoarele cerințe:

a) predarea acestor forme de organizare a activităților de educație fizică și sport se realizează:

- în învățământul preșcolar, de către profesorul pentru învățământul preșcolar;

- în învățământul primar, gimnazial și liceal, de către profesorul de educație fizică și sport;

- în învățământul cu program sportiv suplimentar, de către profesorul de educație fizică și sport sau de către antrenor;

b) activitățile și lecțiile de educație fizică și sport menționate la art. 4, incluse în trunchiul comun, se organizează și se desfășoară în conformitate cu prevederile programelor școlare elaborate de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului;

c) activitățile și lecțiile de educație fizică și sport menționate la art. 4, incluse în curriculumul la decizia școlii, se organizează și se desfășoară în conformitate cu programele opționale oferite la nivel național sau la nivelul unității de învățământ;

d) în cazul opționalilor de la nivelul unității de învățământ, catedrele metodice de educație fizică și sport sau profesorii de educație fizică și sport au obligația de a elabora programele și de a le supune avizării inspectorului școlar de educație fizică și sport.

La clasele primare lecția de educație fizică prezintă următoarele elemente:

- se desfășoară, sub aspectele conținutului și metodicii generale, pe baza unei programe oficiale de specialitate;

Repere educaționale privind educarea psihomotricității la copii

- este condusă de un specialist cu studii superioare corespunzătoare;
- se desfășoară într-un timp bine precizat de orarul unității din care fac parte subiecții;
- se desfășoară cu colective de subiecți relativ omogene ca vârstă și particularități;
- fiind cuprinsă în planul de învățământ este obligatorie atât pentru profesor, cât și pentru elevi;
- toate celelalte forme se pot desfășura numai datorită conținutului și efectelor acestuia;
- în lecție se învață majoritatea deprinderilor și priceperilor motrice, se însușesc exerciții pentru dezvoltarea fizică etc., toate acestea se transformă în celelalte forme de organizare, existând posibilitatea logică ca ele să se perfecționeze.

Cerințele didactice ale lecției de educație fizică putem spune că sunt:

- precizarea clară a temelor și a scopului didactic;
- alegerea judicioasă a exercițiilor specifice realizării obiectivelor (sarcinilor) instructiv-educative ale lecției;
- stabilirea unei legături organice între latura instructivă și cea educativă;
- alegerea metodelor și procedeele metodice adecvate pentru realizarea scopului didactic al temelor;
- folosirea integrală și cu eficiență a timpului afectat lecției;
- stimularea activității independente a copiilor;
- dozarea judicioasă a efortului în lecție;
- programarea ei astfel încât să fie ca o componentă dintr-un șir de lecții.

Tipologia lecției este dată de teme și obiective, așa cum profesori cu experiență practică de specialitate, (Gâda, T., Gâda, M., Mihăilescu, L., Folea, E., 2006, p. 43) prezintă următoarele tipuri de lecții: lecție de învățare a deprinderilor motrice, lecție de consolidare/perfecționare a deprinderilor și formare a priceperilor motrice, lecție mixtă; lecție de verificare (control).

Verigile unei lecții, conforme lui Gh. Cârstea (2000, pp. 133-134) sunt:

- organizarea colectivului de elevi;
- pregătirea organismului pentru efort;
- influențarea selectivă a aparatului locomotor;
- dezvoltarea calităților motrice viteză sau îndemânare;
- învățarea, consolidarea, perfecționarea sau verificarea deprinderilor și /sau priceperilor motrice;
- dezvoltarea calităților motrice forță sau rezistență;
- revenirea organismului după efort;
- concluzii, aprecieri, recomandări pentru activitatea viitoare.

Repere educaționale privind educarea psihomotricității la copii

În realitate în lecție nu pot exista toate aceste verigi. Au caracter permanent, indiferent de tipul de lecție verigile 1, 2, 3, 7, 8. Celelalte sunt prezente în funcție de natura temelor și obiectivelor.

Problematika motricității la copiii din ciclul primar e reprezentată de o serie de transformări fizice și psihice, care se caracterizează printr-o nevoie acută de mișcare, dar și printr-o tendință de învățare/dezvoltare/formare. **Din punct de vedere al dezvoltării morfologice și fiziologice**, la această vârstă apare un ritm de creștere mai lent decât cel anterior, cu o creștere mai accentuată a sistemului osos. Masa musculară își intensifică creșterea, mai ales a mușchilor lungi, se dezvoltă musculatura coloanei vertebrale. Activitatea aparatelor și organelor interne se intensifică, iar respirația este superficială cu dominația actului respirator pe gură. Putem recomanda exerciții statice și dinamice și totodată exerciții cu o durată mai lungă.

Din punct de vedere psihologic apare o intensificare a operațiilor gândirii: memoria, atenția, spiritul de observație, imaginația, judecata, limbajul, voința, simțul ritmului, capacitatea de coordonare, etc. Totuși prezintă o slabă capacitate de concentrare și o atenție redusă.

Din punct de vedere motric se poate acționa asupra aptitudinilor de viteză, rezistență aerobă și coordonare, prin exerciții cu partener, în grup, la semnale diferite și cu sarcini precise. Învățarea este îngreunată totuși de capacitatea de prelucrare, reproducere și fixare a datelor (Rață, Gl., Constantinescu, E., 2004, pp. 80-81).

În acest context ne propunem să proiectăm unități tematice de învățare concepute de noi din perspectiva de acționare asupra capacității complexe psihomotrice, ce au implementate mijloace psihomotrice adaptate procesului didactic, care să contribuie efectiv la ameliorarea acestor puncte vulnerabile ale acestei vârste și să-i stimuleze privind participarea activă și conștientă. Școlarul mic are o capacitate de autocontrol destul de scăzută în timpul învățării, dar manifestă o afectivitate crescută și un bun echilibru psihic, care trebuie stimulat continuu.

Dinamica efortului în lecția de educație fizică este condiționată de succesiunea și conținutul verigilor acestuia:

- curba este ascendentă în primele trei verigi ale lecției;
- curba marchează un platou cu oscilații în verigile de realizare a temelor și obiectivelor (verigile 4, 5, 6);
- curba înregistrează o descreștere, o scădere treptată pe parcursul ultimelor două verigi ale lecției.

Dirijarea efortului în lecția de educație fizică se desfășoară prin programarea volumului, intensității și complexității efortului; mărimea și natura pauzelor dintre repetări.

Repere educaționale privind educarea psihomotricității la copii

Conducerea lecției cuprinde: predarea conținutului lecției, manevrarea colectivului de elevi, comanda, plasamentul profesorului în lecție, ținuta profesorului. Modernizarea și perfecționarea procesului de învățământ, reprezintă un proces complex de reconsiderare, de reevaluare a tot ceea ce s-a dovedit valoros în procesul de educație fizică, precum și de introducerea unor elemente noi, dictate de cerințele actuale a învățământului.

Astfel, din **notațiile cu privire problema educației fizice școlare în ciclul primar**, se evidențiază faptul că pentru realizarea educației fizice cu copii claselor primare există un șir de condiții favorabile temei cercetate. Cu toate acestea sunt concretizate și unele probleme, iar prin rezolvarea acestora s-ar ajunge la optimizarea substanțială a procesului instructiv-educativ.

În perspectiva cercetării de față, ne propunem să realizăm elaborarea documentelor de planificare cu un conținut predominant de mijloace psihomotrice, specific adaptate activității de educație fizică din ciclul primar. Mijloacele psihomotrice vor fi selectate și sistematizate în forme adaptate vârstei, utilizând o gamă variată de materiale ajutoare. Proiectul de cercetare pe care îl propunem se focalizează la nivelul educație fizice școlare, urmărind optimizarea dezvoltării capacității psihomotrice, la copiii din ciclul primar, cu scopul de a crește gradul de bună dispoziție, interes și personalitate dar și accesarea conștientă de către copiii a orei de educație fizică, realizând o dezvoltare calitativă a capacității psihomotrice pe fondul atractivității ludice și combaterii monotoniei.

Putem presupune că propunând o formă de predare a educației fizice și sportului la învățământul primar bazată într-o bună măsură pe mijloace psihomotrice, ne vom încadra în cerințele reformei curriculare, iar **proiectarea conținutului pornind de la obiective** finalizate prin probe de evaluare din care să rezulte calitatea și eficiența actului instructiv-educativ, va redimensiona importanța acestei discipline. Acesta, după părerea noastră, va contribui la o îmbunătățire vizibilă a proceselor de predare a educației fizice școlare, mai ales sub forma comportamentului și îmbunătățirii capacității psihomotrice pentru elevii claselor primare.

c. Motivația abordării comportamentului psihomotor la copii

În actuala etapă de dezvoltare a societății se pune în fața educației fizice și sportului răspunderi deosebit de mari a căror valoare socială este legată de contribuția pe care acestea poate să o aducă la îmbunătățirea sănătății, creșterea capacității de efort și implicit a performanțelor sportive la toate nivelurile de dezvoltare.

Cunoașterea și aprecierea justă a potențialului motric al copiilor de vârstă școlară poate fi făcut numai prin măsurarea capacității de efort fizic al copilului, exprimată prin performanțele lui motrice, ceea ce impune o

Repere educaționale privind educarea psihomotricității la copii

cunoaștere temeinică a posibilităților de care dispune organismul uman la această vârstă a școlarului.

Obiectivele de referință și activitățile de învățare formulate în curriculum național, impun procesului didactic al educației fizice școlare înscrierea sa în ideea modernizării – ca primă necesitate – printr-o mai bună adecvare a metodelor și tehnicilor utilizate la natura și specificul acestor obiective, realizată pe baza nivelului de dezvoltare al copiilor, particularităților de vârstă și conținutul programelor școlare.

Acestea sunt motivele pentru care această temă este de actualitate și permite stabilirea, în urma performanțelor observabile și măsurabile din activitatea cu elevii, propunerea unor priorități, strategii didactice *via-a-vis* de activitatea de evaluare, reglare și autoreglare, elaborarea conștientă și coerentă a unor alternative metodice, a unor proiecte de activități didactice. Una dintre tendințele generale care privesc perfecționarea conținutului predării în educația fizică vizează pe de o parte interesul crescând pentru găsirea unor soluții corespunzătoare privind structura și conținutul predării și anume adaptarea acestuia la particularitățile psiho-fizice de vârstă “stadiale și individuale” ale elevilor, iar pe de altă parte prin sincronizarea acestora cu orientarea către practicarea exercițiului fizic. Conținutul curriculum-ului disciplinei de educație fizică din școala primară, presupune organizarea științifică a activității școlare a elevilor „potrivit particularităților obiectului nostru de învățământ oferind climatul prielnic formării unui fond de pregătire fizică armonioasă care apoi să asigure practicarea unui sport potrivit posibilităților bio-psiho-motrice”.

Prezenta lucrare și-a propus să abordeze problematica mijloacelor psihomotrice adaptate specific orei de educație fizică, manifestate în jocuri dinamice, ștafete și parcurhuri utilitar aplicative, din perspectiva rolului lor în creșterea eficienței lecției de educație fizică la copiii din ciclul primar și implicit a capacității psihomotrice. În acest sens lucrarea și-a propus ca obiectiv teoretic elaborarea unei imagini coerente și actuale în ceea ce privește optimizarea capacității psihomotrice.

Concluziile teoretice la care s-a ajuns au relevat faptul că mijloacele psihomotrice specific activității de educație fizică în ciclul primar, pot contribui la dezvoltarea deprinderilor motrice de bază ale copiilor și oferă condiții prielnice pentru aplicarea acestor deprinderi în împrejurări variate. Totodată ele ajută la formarea unor calități ca viteza, rezistența, coordonare/îndemânarea/capacități coordinative, precizia mișcărilor, dar și a unor calități precum prezența de spirit, orientarea rapidă și sigură, atenția, spiritul activ de colectiv, deprinderea de a respecta regulile, corectitudinea, etc.

d. Importanța temei abordare și reflexia în domeniul de specialitate

Fiecare ciclu curricular oferă un **set coerent de obiective de învățare**, care consemnează ceea ce ar trebui să atingă elevii la capătul unei anumite etape a parcursului lor școlar. Prin aceste obiective, ciclurile curriculare conferă diferitelor etape ale școlarității o serie de **dominante** care se reflectă în alcătuirea programelor școlare.

Introducerea ciclurilor curriculare vizează următoarele efecte:

- crearea continuității la trecerea de la o treaptă de școlaritate la alta (grădiniță-învățământ primar, primar-gimnaziu, gimnaziu-liceu) prin: transferul de metode și stabilirea de conexiuni explicite la nivelul curriculumului;

- crearea premiselor necesare pentru extinderea școlarității către vârstele de 6 și 16 ani;

- construirea unei structuri a sistemului de învățământ mai bine corelată cu vârstele psihologice.

Întrucât activitatea la clasă ar trebui orientată către atingerea obiectivelor ciclurilor curriculare, consider că este necesară o prezentare a ciclului de dezvoltare, ciclu curricular ce vizează (clasele a III-a - a VI-a), asupra căruia se axează și cercetarea experimentală de față.

Ciclul curricular de dezvoltare (clasele a III-a - a VI-a) are ca obiectiv major formarea capacităților de bază necesare pentru continuarea studiilor. Ciclul de dezvoltare vizează:

- dezvoltarea achizițiilor lingvistice și încurajarea folosirii limbii române, a limbii materne și a limbilor străine pentru exprimarea în situații variate de comunicare;

- dezvoltarea unei gândiri structurate și a competenței de a aplica în practică rezolvarea de probleme;

- familiarizarea cu o abordare pluridisciplinară a domeniilor cunoașterii;

- constituirea unui set de valori consonante cu o societate democratică și pluralistă;

- încurajarea talentului, a experienței și a expresiei în diferite forme de artă;

- formarea responsabilității pentru propria dezvoltare și sănătate;

- formarea unei atitudini responsabile față de mediu.

Astfel, în evoluția didacticii moderne în domeniul educației fizice remarcăm tendința de a păstra unele achiziții din didactica tradițională, dar totuși cu accent în prezent pe reconsiderarea întregului ei sistem privind conținutul, formele, metodele de învățământ din perspectiva proiectării conținutului, ce dezvoltă capacitatea motrică generală și psihomotricitatea la elevii din ciclul primar. Realizarea procesului de inițiere și învățare în

Repere educaționale privind educarea psihomotricității la copii

practicarea unor ramuri sportive sau a unor activități fizice în timpul liber trebuie generată începând cu copiii preșcolari și școlari mici (ciclul primar, clasele a III-a și a IV-a, finisarea achizițiilor fundamentale) și prin proiectarea unor conținuturi atractive și utile din viața reală. În acest context ne propunem să proiectăm unitățile de învățare concepute de noi cu un conținut tematic de sisteme de acționare specifice optimizării capacității psihomotrice a elevilor din ciclul primar.

Ne propunem ca acest aspect de proiectare și aplicare a unităților tematice, să contribuie efectiv la ameliorarea acestor puncte vulnerabile ale vârstei copiilor din ciclul primar (capacitate de concentrare, atenție, exerciții cu o durată mai lungă) și să-i stimuleze privind participarea activă și conștientă. Opțiunea noastră pentru o problemă atât de complexă la nivel de noțiuni intra- și interdisciplinare, acuitatea și grad de reflectare a temei în literatura de specialitate, rezidă în însăși complexitatea, interdependența și nivelul de aplicare a fenomenelor de factură educațională incluse în relația predare – învățare – evaluare. Cercetarea surselor informaționale referitoare la psihomotricitatea copiilor din ciclul primar evidențiază faptul că încă mai sunt realizate suficiente studii și cercetări care să contribuie la cunoașterea mai amănunțită a potențialului și particularităților bio-psiho-sociale ale copiilor de această vârstă, aspect ce argumentează cercetarea noastră.

În prezent, în programa activităților instructiv- educative specifice ciclului primar, spațiul alocat acestor activități de învățare (corectă) a capacităților motrice este redus sau ele se rezumă la „mișcările de învioreare” nerespectând execuția corectă a mișcărilor. De asemenea, în cadrul manifestărilor științifice de specialitate, am constatat că sunt puține lucrări care să evidențieze importanța cunoașterii potențialului bio-psiho-social al acestei categorii de vârstă sau metodologii noi în abordarea activităților instructiv – educative specifice orelor de educație fizică.

Aspectele importante aduse de strategia propusă se reflectă în documentele curriculare elaborate de noi, iar esențialul este dat de programele de unități tematice asupra cărora am intervenit cu mijloace psihomotrice pentru care sunt prestabilite **obiective operaționale măsurabile și observabile**, având o structură bine definită, adică sunt precizate obiectivele, dozarea, descrierea tehnică și implicit reprezentarea grafică, eșalonarea anuală a unităților tematice de învățare și sistematizarea lecțiilor în conținutul acesteia.

Putem afirma predarea proiectată să acționeze prioritar prin intermediul mijloacelor psihomotrice la disciplina educație fizică și sport din ciclul primar, va putea îngloba cerințele reformei curriculare, iar proiectarea conținutului pornind de la obiective finalizate prin probe și teste de evaluare din care să rezulte calitatea și eficiența actului instructiv-educativ, va redimensiona importanța acestei discipline.